

Anna Ogonowska *

Polityka informacyjna Unii Europejskiej u progu XXI wieku

1. Uwagi ogólne

Polityka informacyjna została zdefiniowana w literaturze z dziedziny nauki o informacji jako zespół praw (prawo publiczne), rozporządzeń, polityk zachęcających, zniechęcających lub regulujących tworzenie, wykorzystywanie, gromadzenie i przekazywanie informacji.¹ W analizie polityki informacyjnej zwraca się uwagę na złożoność tego zagadnienia. Niektórzy autorzy² skłonni są mówić o wielu fragmentarycznych politykach informacyjnych odnoszących się do szczegółowych zagadnień, czasami pokrywających się w swoim zakresie, czasami sobie przeciwstawnych. W praktyce polityka informacyjna jest wypadkową ścierających się ze sobą, a czasami wręcz sprzecznych interesów. Tak też jest w przypadku Unii Europejskiej.

Polityka informacyjna UE prawdopodobnie nigdy nie będzie porównywalna z jej innymi politykami, np. ze Wspólną Polityką Rolną. Wynika to z odmiennego charakteru tej polityki. Unia Europejska powstała m.in. po to, aby prowadzić określoną politykę rolną, ale nie powstała po to, aby prowadzić określoną politykę informacyjną. Konieczność prowadzenia działań informacyjnych wynika z demokratycznego charakteru tej organizacji. Początek kreowania polityki informacyjnej Unii przypada dopiero na połowę lat 90. Od tego czasu rozpoczęto dyskusję nad kompleksową i skoordynowaną polityką informacyjną w przeciwieństwie do wcześniej podejmowanych fragmentarycznych działań informacyjnych. Powodem, dla którego podjęto debatę nad tym

* Mgr **Anna Ogonowska** – Ośrodek Informacji i Dokumentacji Wspólnot Europejskich Centrum Europejskiego Uniwersytetu Warszawskiego.

¹ Por. I.Rowlands, *Understanding information policy: concepts, framework and research tools*, „*Journal of Information Science*”, no. 1/1996, s.13-25.

² P.Hernon, H.C.Relyea, *Information policy w: Encyclopaedia of library and information science*, eds. A.Kent, H.Lacour, New York 1991, vol. 48, s.176-204.

zagadnieniem, był szok, jaki przeżyły instytucje wspólnotowe podczas ratyfikacji Traktatu z Maastricht.³ Przygotowany w gabinetach rządów państw członkowskich i instytucji wspólnotowych Traktat o Unii Europejskiej nie został odpowiednio „wypromowany”, co doprowadziło do odrzucenia go w referendum przez społeczeństwo Danii, a np. we Francji został on zaakceptowany nieznaczną większością głosów. Był to wyraźny sygnał dla instytucji wspólnotowych, że procesowi integracji europejskiej musi towarzyszyć przemyślana polityka informacyjna.

Polityka informacyjna Unii Europejskiej nie ma wyraźnej podstawy traktatowej. Zazwyczaj doszukuje się jej w artykułach 149 i 150 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską dotyczących edukacji, szkoleń zawodowych i młodzieży, jednak zakres działań informacyjnych obecnie prowadzonych przez UE zdecydowanie przekracza ramy wyznaczone w tych artykułach. Polityka ta, jak dotąd, nie doczekała się gruntownych rozwiązań. Jest ona cały czas rozwijana, jednak – jak można przypuszczać – jej zasadniczy kształt przyniesie dopiero przyszłe dziesięciolecie.

Do 2001 r. nie powstał żaden dokument Komisji Europejskiej, który określałby podstawowe założenia i cele tej polityki. Istniejące dokumenty w tym zakresie były wewnętrznymi dokumentami Komisji Europejskiej służącymi jako operacyjne instrukcje do zarządzania funduszami przeznaczonymi na działania informacyjne. Programy prac Komisji na lata 2000⁴ i 2001⁵ zapowiadały opracowanie założeń tej polityki. Parlament Europejski przyjął w tej dziedzinie trzy uchwały,⁶ jednak tylko pierwsza z nich, z 1993 r., nosi znamiona programowego dokumentu. Druga, z 1998 r., związana jest z wyborami do Parlamentu Europejskiego z 1999 r., a dokładniej z działaniami zachęcającymi obywateli Unii do wzięcia w nich udziału. Natomiast w trzeciej uchwale, z 1999 r., Parlament Europejski przynagla Komisję Europejską do opracowania strategii

³ Por. *Written question no 1432/93 by Mr Mark Killilea to the Commission of the European Communities (9 June 1993) on EC information offices and the Maastricht debate*, „Official Journal”, C 350/1993, s.21; *Written question no 2119/92 by Mr Gerardo Fernández-Albor to the Commission of the European Communities (1 September 1992) on publicising the Treaty of Maastricht*, „Official Journal”, C 320/1993, s.4.

⁴ *Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. The Commission's work programme for 2000*, COM(00) 155 final, Brussels 2000, s.14.

⁵ *Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. The Commission's work programme for 2001*, COM(01) 28 final, Brussels 2001, s.5.

⁶ *Resolution on the information policy*, „Official Journal”, C 268/1993, s.192-196; *Resolution on the information and communication policy in the European Union*, „Official Journal”, C 167/1998, s.230 i nast.; *European Parliament resolution on the information and communication strategy of the EU* (online), 14.03.2001, url: <<http://www3.europarl.eu.int/omk/omnsapir.so/calendar?APP=PDF&TYPE=PV2&FILE=p0010313EN.pdf&LANGUE=EN>>

informacyjnej obejmującej wszystkie priorytetowe zagadnienia UE oraz skierowanej do różnorodnych grup odbiorców.

Ponaglenie takie otrzymała Komisja Europejska także od Rady Unii Europejskiej.⁷ Rada zaleciła Komisji przygotowanie projektu rozporządzenia, które stanowiłoby wyraźną podstawę prawną do podejmowania działań informacyjnych. Takie rozporządzenie umożliwiłoby jasne określenie wszystkich (lub prawie wszystkich) wydatków na działania informacyjne w budżecie unijnym, a także określiłoby zadania instytucji wspólnotowych i umożliwiłoby ich rozliczanie w tym zakresie. Ponaglenie ze strony Rady UE jest niewątpliwie umotywowane raportem Trybunału Obrachunkowego z 1998 r.⁸ w sprawie działań informacyjnych realizowanych przez Komisję Europejską. Trybunał zwrócił uwagę, że obecny sposób realizacji polityki informacyjnej uniemożliwia właściwą ocenę wydatkowania funduszy na te działania oraz ocenę stopnia wypełnienia zadań przez instytucje, którym je powierzono.

Także Rada Europejska na posiedzeniu w Helsinkach w grudniu 1999 r. zaleciła Komisji Europejskiej przestudiowanie najważniejszych zagadnień unijnej polityki informacyjnej.⁹ Zwrócono tam również Komisji uwagę na konieczność uwzględnienia w tej polityce roli reprezentacji Komisji i Parlamentu Europejskiego w państwach członkowskich oraz roli krajowych biur informacyjnych tych państw.

Programowy dokument Komisji Europejskiej na temat polityki informacyjnej powstał dopiero w czerwcu 2001 r.¹⁰ Zastąpił on wcześniejsze wewnętrzne instrukcje służące do zarządzania funduszami przeznaczonymi na działania informacyjne. Dokument ten potwierdza prowadzoną politykę współpracy instytucji wspólnotowych w tym zakresie. Postulowana przez Komisję nowa metoda współpracy akceptuje istnienie różnych strategii prowadzenia polityki informacyjnej przez poszczególne instytucje wspólnotowe, wynikających z autonomii tych instytucji, jak również z przyjętych przez nie odmiennych priorytetów w tej dziedzinie. Ich współpraca zmierza do wspólnej realizacji tych polityk przy maksymalnym ograniczeniu biurokracji i promocji działań zdecentralizowanych. Współpraca powinna cechować się elastycznością umożliwiającą wspólną realizację działań informacyjnych. Nowa „ramówka” polityki informacyjnej Komisji Europejskiej nie zawiera informacji o zawartości

⁷ *Follow-up report on the 1998 financial year*, COM(00) 558 final, Brussels 2000, s.27.

⁸ *Special report no 23/98 concerning the information and communication measures managed by the Commission accompanied by the replies of the Commission*, „Official Journal”, C 393/1998, s.47-64.

⁹ *Helsinki European Council*, „Bulletin of the European Union”, nr 12/1999, s.21.

¹⁰ *Communication from the Commission to the Council, European Parliament, Economic and Social Committee, the Committee of the Regions on a new framework for co-operation on activities concerning the information and communication policy of the European Union*, COM(2001) 354 final, Brussels 2001.

przekazywanych informacji. Stanowi natomiast pierwsze podejście do strukturalnych rozwiązań tej polityki. Komisja Europejska wskazała na kluczowe zagadnienia dotyczące tego problemu, jednak nie przedstawiła gotowych rozwiązań, wzywając wszystkie instytucje wspólnotowe do udziału w debacie na ten temat.

Instytucją odpowiedzialną za realizację polityki informacyjnej w UE jest przede wszystkim Komisja Europejska. Nie oznacza to jednak, że tylko ona ustala jej zasady i tylko ona ją realizuje. Wpływ i odpowiedzialność za prowadzenie unijnej polityki informacyjnej mają i ponoszą również pozostałe instytucje wspólnotowe, a szczególnie Parlament Europejski i Rada Unii Europejskiej. Do inicjatyw ostatnich lat należy nawiązywanie współpracy pomiędzy różnymi instytucjami wspólnotowymi w dziedzinie prowadzonych działań informacyjnych. Podpisywane w tym celu porozumienia międzyinstytucjonalne mają na celu zwiększenie efektywności i spójności działań informacyjnych. Tendencją ostatnich lat staje się również stopniowa decentralizacja działań informacyjnych.¹¹ Komisja Europejska wielokrotnie zwracała uwagę na konieczność zwiększenia zakresu działań informacyjnych przez reprezentacje Komisji i Parlamentu Europejskiego w państwach członkowskich.

2. Rola państw członkowskich

Polityka informacyjna Unii Europejskiej w swoim podstawowym zakresie realizowana jest na terytorium państw członkowskich. Trudno wyobrazić sobie taką działalność bez współpracy rządów tych państw. Parlament Europejski i Komisja Europejska kilkakrotnie podnosiły na różnych forach sprawę odpowiedzialności państw członkowskich za prowadzenie polityki informacyjnej o Unii Europejskiej. Współpraca pomiędzy państwami a Komisją przybiera często postać umów o utworzeniu i utrzymaniu sieci ośrodków informacji. Umowy te określają warunki ich funkcjonowania, źródła finansowania oraz formy kontroli ich działalności. Współpraca może również dotyczyć wspólnie przeprowadzanych kampanii informacyjnych.¹²

Rządy państw członkowskich w większym lub mniejszym stopniu prowadzą niezależne polityki informacyjne dotyczące Unii Europejskiej. Niewątpliwie

¹¹ Por. *General report on the activities of the European Union 1995*, Luxembourg 1996, s.251; *General report on the activities of the European Union 1996*, Luxembourg 1997, s.250-251; *General report on the activities of the European Union 1997*, Luxembourg 1998, s.455; *General report on the activities of the European Union 1998*, Luxembourg 1999, s.441; *General report on the activities of the European Union 1999*, Luxembourg 2000, s.431.

¹² Por. *General report on the activities of the European Union 1996*, Luxembourg 1997, s.249; *General report on the activities of the European Union 1997*, Luxembourg 1998, s.453; *General report on the activities of the European Union 1998*, Luxembourg 1999, s.439; *General report on the activities of the European Union 1999*, Luxembourg 2000, s.429.

bazują one na działaniach podejmowanych przez Komisję Europejską, jednak komplementarne działania niekoniecznie w pełni pokrywają się z linią postępowania przyjętą przez instytucje wspólnotowe.

Ciekawym przykładem takiego działania jest Wielka Brytania. W raporcie Trybunału Obrachunkowego z 1998 r. dotyczącym polityki informacyjnej Komisji Europejskiej¹³ zwrócono uwagę, że kraj ten nie posiada wystarczającej liczby punktów informacyjnych dystrybuujących wiadomości o UE. W Wielkiej Brytanii istnieje duża liczba tzw. eurobibliotek, tzn. bibliotek publicznych posiadających dział poświęcony integracji europejskiej, jednak, jak podkreśla Trybunał Obrachunkowy, Unia Europejska nie ma wpływu na to, w jaki sposób prowadzone są w nich działania informacyjne. „Eurobiblioteki” wspierane są w swojej działalności przez Reprezentację Komisji Europejskiej w Wielkiej Brytanii poprzez dystrybucję materiałów informacyjnych oraz organizowanie szkoleń dla bibliotekarzy z zakresu informacji Unii.¹⁴ Pomimo to obawy Trybunału Obrachunkowego nie są bezzasadne. Eurosceptycyzm Brytyjczyków¹⁵ dotyczy obiektywizmu podawanych informacji o Unii Europejskiej. Europejska polityka informacyjna prowadzona w tym kraju uwzględnia zarówno pozytywne, jak i negatywne aspekty integracji,¹⁶ natomiast polityka informacyjna Komisji Europejskiej skupia się jedynie na cechach pozytywnych. Dowodem odmiennego pojmowania zadań informacyjnych mogą być również zapytania brytyjskich przedstawicieli w Parlamencie Europejskim odnoszące się do polityki informacyjnej UE.¹⁷

Problem rzetelności podawanych informacji oraz ich dobór odpowiadający rzeczywistości, jest zagadnieniem bardzo szerokim i skomplikowanym. Nie tylko Unia Europejska ma z nim trudności. Opisany wyżej przypadek różnic w prowadzonych politykach informacyjnych jest naturalną konsekwencją sprzeczności interesów. Komisja Europejska reprezentuje tu interesy Unii, natomiast rząd brytyjski ma za zadanie dbanie o interesy Wielkiej Brytanii.

Innym ciekawym przykładem udziału państw członkowskich w tworzeniu unijnej polityki informacyjnej jest Szwecja. Przystępując w 1995 r. do Unii

¹³ *Special report no 23/98 concerning the information and communication measures managed by the Commission accompanied by the replies of the Commission*, „Official Journal”, C 393/1998, s.47-64.

¹⁴ Por. I.Thomson, *Informacja europejska: wyzwanie dla bibliotekarzy i pracowników informacji* w: *Informacja Unii Europejskiej. Informacja drukowana, elektroniczna, audiowizualna, videotex i telewizja satelitarna*, red. M.Grabowska, Warszawa 1998, s.122-123.

¹⁵ Por. też L.Jesień, *Eurosceptyczna Brytania w: Drogi do Europy*, red. J.Kranz, J.Reiter, Warszawa 1998, s.175-197.

¹⁶ Por. np. M.Cooper, *Propaganda or fact? Reality with Euro sceptical material in public libraries*, „European Information”, iss 5/1999, s.21-24.

¹⁷ Patrz *Written question no E-3487/98 by Anne McIntosh to the Council (24 November 1998) on European Union publicity material*, „Official Journal”, C 182/1999, s.8.

Europejskiej kraj ten dołączył do swojego traktatu akcesyjnego deklarację dotyczącą otwartości działań rządu.¹⁸ W deklaracji tej zarezerwowano sobie prawo do prowadzenia dotychczasowej polityki dostępu do informacji publicznej, która uchodzi w świecie za najbardziej liberalną (prawo o dostępie do informacji zostało sformułowane po raz pierwszy w Szwecji w 1766 r.). Choć to nie Szwecja zapoczątkowała we Wspólnocie Europejskiej politykę otwartości i jawności (rozpoczęto ją jeszcze wcześniej), to jednak jej wpływ na umieszczenie w Traktacie Amsterdamskim artykułu 255 o dostępie do informacji, które są w posiadaniu Komisji Europejskiej, Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej, jest niewątpliwy. Z drugiej strony szwedzka polityka dostępu do informacji publicznej jest przedmiotem wielu skarg i nacisków ze strony innych państw członkowskich UE. Najwięcej kontrowersji budzi fakt udostępniania w Szwecji dokumentów pochodzących z innych państw członkowskich, które w tych ostatnich objęte są tajemnicą.¹⁹

3. Narzędzia informacyjne

Działania informacyjne towarzyszą integracji europejskiej od samego powstania Wspólnot Europejskich. Pierwszym krokiem w tej dziedzinie było podjęcie w 1958 r. decyzji o wydawaniu „*Dziennika Urzędowego Wspólnot Europejskich*”²⁰ (od 1952 do 1958 r. wychodził „*Dziennik Urzędowy Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali*”) oraz o liczbie oficjalnych języków Wspólnot.²¹ Decyzje te były kluczowe w sprawie sposobu komunikowania się instytucji wspólnotowych z obywatelami Wspólnot.

Pomimo braku programowych założeń informowania obywateli Unii, Komisja Europejska posiada dobrze rozwinięte narzędzia, którymi posługuje się w swoich działaniach informacyjnych. Zaliczają się do nich:

- a) program wydawniczy Biura Oficjalnych Wydawnictw Wspólnot Europejskich,

¹⁸ *Declaration by the Kingdom of Sweden on open government and Declaration made by the Union in response w: Documents concerning the accession of the Republic of Austria, the Republic of Finland and the Kingdom of Sweden to the European Union, Luxembourg 1996, s.361.*

¹⁹ *Parliamentary questions. Oral question H-0536/99 for question time at the part-session in October 1 1999 pursuant to rule 43 of the rules of procedure by Olle Schmidt to the Council. Subject: Principle of public access to official documents in Sweden (online), 1999, url: <<http://www2.europarl.eu.int/omk/OM-Europarl?PROG=QT&L=EN&PUBREF=-//EP/TEXT+QT+H-1999-0536+0+DOC+SGML+V0//EN&LEVEL=3>>*

²⁰ Por. art. 191 Traktatu o utworzeniu Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej z 1957 r. i art. 163 Traktatu o utworzeniu Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej z 1957 r. oraz *EEC Council decision creating the „Official Journal of the European Communities”, „Official Journal”, no 17/1958, s.419.*

²¹ *EEC Council regulation no 1 determining the languages to be used by the European Economic Community, „Official Journal”, no 17/1958, s.385 i nast.*

- b) sieć ośrodków informacji,
- c) internetowe serwery informacyjne i telewizja satelitarna,
- d) prawo o dostępie do informacji,
- e) program PRINCE.

a) Program wydawniczy Biura Oficjalnych Wydawnictw Wspólnot Europejskich

Biuro Oficjalnych Wydawnictw Wspólnot Europejskich (Office for Official Publications of the European Communities) jest oficjalnym wydawcą większości materiałów²² pochodzących z instytucji wspólnotowych. Materiały te obejmują oficjalne publikacje i robocze dokumenty powstające w wyniku prac przez nie prowadzonych, materiały sprawozdawcze, opracowania przygotowane dla tych instytucji przez zewnętrznych ekspertów, publikacje popularyzujące wiedzę o Unii Europejskiej i inne. Materiały te wydawane są równolegle we wszystkich oficjalnych językach Unii Europejskiej (obecnie 11).

Wysokość nakładów publikacji wydawanych w określonym języku i dystrybuowanych w poszczególnych państwach członkowskich UE jest przedmiotem szczególnych zainteresowań przedstawicieli państw członkowskich w Parlamencie Europejskim. Podobnie traktowana jest sprawa opóźnień w tłumaczeniu lub w wydawaniu i dystrybucji poszczególnych wersji językowych publikacji unijnych w państwach członkowskich. W przypadku dokumentów prawnych²³ takie opóźnienia mogą mieć daleko idące konsekwencje dla sprawnego funkcjonowania systemów prawnych państw członkowskich, a w przypadku np. zamówień publicznych stawia to w gorszej sytuacji podmioty gospodarcze pochodzące z kraju, w którym tekst ogłoszenia zostaje opublikowany z opóźnieniem. Zdarzające się rażąco naruszenia zasady równości wszystkich państw członkowskich i ich języków urzędowych są przedmiotem protestów w Parlamencie Europejskim, a odpowiedzialne za ten fakt instytucje muszą wyjaśniać powody zaistnienia takich sytuacji.²⁴

²² Por. też A.Sacharuk, *Materiały drukowane Unii Europejskiej*, „Przegląd Rządowy”, nr 6/1999, s.138-147.

²³ *Interinstitutional style guide* (online), Luxembourg 2001, url: <<http://europ.eu.int/code/en/en-cover.htm>>

²⁴ Por. *Written question no P-488/98 by Patricia McKenna to the Commission (17 February 1998) on information activities on the Amsterdam Treaty*, „Official Journal”, C 310/1998, s.74; *Written question no E-1181/98 by Katerena Daskalaki to the Commission (29 April 1998) on marginalization of European languages*, „Official Journal”, C 402/1998, s.88; *Written question no E-2437/95 by Bengt Hurtig to the Council (1 September 1995) on translation of Council documents*, „Official Journal”, C 56/1996, s.17; *Written question no E-1502/97 by Pervenche Beres to the Commission (30 April 1997) on languages used in invitations to tenders in connection with Community programme*, „Official Journal”, C 45/1998, s.43; *Written question no E-2249/96 by Umberto Bossi to the Commission (9 August 1996) on disparities in the dates of publication in*

b) Sieci ośrodków informacji

Najważniejszym narzędziem polityki informacyjnej Unii Europejskiej są sieci ośrodków informacji.²⁵ Obecnie Komisja Europejska finansuje lub współfinansuje następujące typy ośrodków (w nawiasie podano liczbę istniejących ośrodków):

- ośrodki dokumentacji europejskiej (510),²⁶
- biblioteki depozytowe,
- ośrodki euro-info (282),
- europejskie punkty informacyjne (128),
- wiejskie ośrodki informacji i promocji - Carrefours (130),
- miejskie fora do spraw rozwoju zrównoważonego (20),
- europejskie ośrodki informacji konsumenckiej (12),
- ośrodki informacji o Europie (3).

Najbardziej rozpowszechnioną formą ośrodków UE są ośrodki dokumentacji europejskiej. Ośrodki te zaczęto tworzyć już w 1963 r. Lokowane są one w szkołach wyższych prowadzących badania naukowe i zajęcia dydaktyczne z problematyki integracji europejskiej. Głównym adresatem ich działań są środowiska akademickie: zarówno wykładowcy, badacze, jak i studenci. Z ośrodków tych mogą również korzystać wszyscy pozostali zainteresowani integracją europejską. Ośrodki te otrzymują z Biura Oficjalnych Wydawnictw Wspólnot Europejskich materiały drukowane instytucji wspólnotowych, jak również są traktowane w uprzywilejowany sposób przy korzystaniu z unijnych baz danych. Zadania ośrodków dokumentacji europejskiej znacznie przekraczają zadania zwykłej biblioteki uczelnianej. Oprócz podstawowej działalności informacyjnej organizują one seminaria, konferencje i spotkania dyskusyjne poświęcone integracji europejskiej. Celem tych spotkań jest nie tylko rozwijanie wiedzy o Unii Europejskiej, lecz również wpływanie na ośrodki decyzyjne w państwie.

Biblioteki depozytowe są to biblioteki bardzo zbliżone formą do ośrodków dokumentacji europejskiej. Lokowane są najczęściej przy bibliotekach narodowych lub urzędach centralnych i otrzymują komplet materiałów informacyjnych pochodzących z instytucji wspólnotowych. Ich celem jest dostarczenie informacji o Unii Europejskiej każdej zainteresowanej osobie.

various national languages of information and application forms relating to participation in Community programmes, „Official Journal”, C 71/1997, s.71; Written question no E-2036/93 by Carlos Perveau de Pinninck Domenech to the Commission (23 July 1993) on Community tenders published in the „Official Journal”, „Official Journal”, C 336/1994, s.10; i in.

²⁵ Por. też: M.Grabowska, *Wstęp do źródeł informacji Unii Europejskiej*, „Przegląd Rządowy”, nr 6/1999, s.130-137; I.Thomson, op.cit., s.115-130.

²⁶ Razem z bibliotekami depozytowymi.

Ośrodki euro-info tworzone są z myślą o dostarczaniu informacji na temat UE małym i średnim przedsiębiorstwom. Obecnie głównym ich celem jest przygotowanie przedsiębiorców do posługiwania się nową europejską walutą euro, zachęcenie do wykorzystywania możliwości, jakie stwarza handel elektroniczny oraz przygotowanie przedsiębiorstw do rozszerzenia Unii. Zadaniem ośrodków jest informowanie, doradzanie i pomoc we wszystkich działaniach o wymiarze europejskim podejmowanych przez przedsiębiorstwa w państwach, w których są ulokowane. Ośrodki te tworzone są po podpisaniu umowy między Komisją Europejską a organizacją pochodzącą z państwa członkowskiego (może to być prywatna spółka, przedsiębiorstwo publiczne, agencja, bank, stowarzyszenie przedsiębiorców itp.). Umowa określa sposób zaopatrywania ośrodków w potrzebne materiały źródłowe Unii. Ośrodki te mogą świadczyć usługi płatne. Mogą też tworzyć w poszczególnych krajach własną sieć ośrodków (oddziałów). Poza terytorium Unii Europejskiej tworzone są korespondencyjne ośrodki euro-info.

Europejskie punkty informacji zaczęto tworzyć w 1991 r. Ich zadaniem jest dostarczanie informacji o Unii Europejskiej wszystkim zainteresowanym. Zwykle są one lokowane w miejscach, w których jest duży ruch ludności. Mają na celu zarówno dostarczanie ogólnych informacji młodzieży i nauczycielom, jak również dostarczanie profesjonalistom szczegółowej informacji, np. prawnej. Oczywiście nie są w stanie odpowiedzieć na każde pytanie, ale stanowią pierwszy punkt kontaktowy dla poszukujących informacji o integracji europejskiej. Jeżeli nie potrafią same udzielić odpowiedzi, wskazują dodatkowe źródła informacji.

Głównym narzędziem informacyjnym tych punktów są broszury o instytucjach wspólnotowych oraz o prowadzonych przez nie politykach. W każdym z punktów można również uzyskać dostęp do „*Dziennika Urzędowego*”, a także obejrzeć program telewizji satelitarnej „Europe by Satellite” lub kasety wideo o tematyce europejskiej. Dodatkową formą aktywności jest wydawanie przez te punkty czasopism, współpraca z mediami, organizowanie seminariów i konferencji oraz innych spotkań mających na celu pogłębienie wiedzy o Unii Europejskiej. Specjalne działania ukierunkowane są na dotarcie z informacją o UE szczególnie do młodzieży.

Wiejskie ośrodki informacji i promocji, tzw. Carrefours, mają na celu informowanie środowisk wiejskich o Unii Europejskiej. Ich zadaniem jest udostępnianie informacji indywidualnym osobom, władzom lokalnym i regionalnym, przedsiębiorcom, stowarzyszeniom nieprofitowym i organizacjom społecznym. Tworzone są w ramach struktur istniejących organizacji mających doświadczenie na polu rozwoju wsi i informowania. Głównym przedmiotem działań informacyjnych Carrefours są oczywiście regulacje dotyczące obszarów wiejskich oraz programy wspólnotowe kierowane do mieszkańców takich

regionów. Ośrodki te wydają gazety i czasopisma, współpracują ze stowarzyszeniami, szkołami i mediami lokalnymi oraz świadczą usługi informacyjne. Uczestniczą aktywnie w życiu regionu poprzez organizowanie seminariów, spotkań oraz forów wymiany poglądów. Pomagają również w przygotowaniu projektów realizowanych w tych regionach. Ośrodki te współpracują wymieniając między sobą informacje oraz wykorzystując nawiązane stosunki z partnerami ze środowisk wiejskich.

Miejskie fora do spraw rozwoju zrównoważonego przeznaczone są dla mieszkańców miast, władz miejskich, przedsiębiorców, stowarzyszeń typu non-profit i organizacji społecznych zaangażowanych w ochronę środowiska. Zadaniem forów jest promocja unijnej polityki zrównoważonego rozwoju. Udostępniają one teksty unijnych regulacji i programów środowiskowych oraz informacje o ich implementacji w państwach członkowskich, jak również wszystkie inne informacje, które mają związek z ochroną środowiska w miastach. Tak jak pozostałe typy ośrodków wydają one publikacje, organizują spotkania informacyjne i konferencje. To, co wyróżnia te ośrodki spośród innych, to eksperymentalne projekty przez nie realizowane oraz świadczone usługi konsultacyjne w zakresie rozwoju miast.

Europejskie ośrodki informacji konsumenckiej (Euroguichet) powstały na podstawie art. 153 Traktatu WE dotyczącego ochrony konsumenta. Ich zadaniem jest nie tylko informowanie wszystkich zainteresowanych o obowiązujących na szczeblu Wspólnot i państw członkowskich prawach konsumenckich oraz orzecznictwie w tej dziedzinie, lecz również doradzanie, mediacja, informowanie o procedurach, pierwsza pomoc prawna oraz wskazywanie odpowiednich władz w sprawach o naruszenie praw konsumenckich. Ośrodki te finansowane są w połowie z budżetu Komisji Europejskiej, natomiast pozostałe 50% pochodzi z sektora prywatnego i publicznego państw członkowskich. Działalność tych ośrodków, tworzonych od 1991 r., została w 1997 r. poddana ocenie, która wypadła pozytywnie, co stało się bodźcem do zwiększenia ich liczby.

Ośrodki informacji o Europie są jedną z nowszych sieci ośrodków informacji Unii Europejskiej. Trzy takie ośrodki istniejące w Paryżu, Lizbonie i Berlinie utworzone zostały na podstawie wspólnych inicjatyw Komisji Europejskiej i rządów państw, w których są ulokowane. Ośrodki takie tworzy się nieprzypadkowo w stolicach. Ich zadaniem bowiem jest informowanie ogółu społeczeństwa o integracji europejskiej, odpowiadanie na pytania grup interesu, organizowanie spotkań, szkoleń oraz inicjowanie innych form działalności związanych z Europą.

Jak wynika z przedstawionej wyżej prezentacji, Komisja Europejska utworzyła sieci ośrodków skierowane do ogółu społeczeństw, jak również adresowane do określonych grup odbiorców. Najważniejszą cechą tego narzędzia informacyjnego jest długoterminowość zobowiązań podjętych przez Komisję. Nie oznacza to

jednak, że raz przyjęte założenia, wytyczone cele i określone kierunki ich realizacji nie poddawane są ocenie i korekcie. Dobrym tego przykładem są nieistniejące już europejskie centra informacji skierowującej (zbliżone funkcjami do ośrodków dokumentacji europejskiej, ale otrzymujące tylko podstawowe źródła informacji Unii Europejskiej). Kilka lat temu sieć tych ośrodków została zlikwidowana, a istniejące centra przekształcono w ośrodki innego typu.

Ośrodki informacji rozsiane na terenie państw członkowskich UE (a także poza nimi) tworzą gęstą sieć, stanowiącą zdecentralizowane narzędzie działań informacyjnych Unii Europejskiej. W dobie przekazu satelitarnego i Internetu „monopolistyczna” pozycja tych ośrodków została przełamana, nadal jednak stanowią one filar działań informacyjnych niosąc bezpośrednią pomoc osobom zainteresowanym problematyką unijną.

Oprócz wymienionych ośrodków informacji Komisja Europejska wspiera krajowe sieci ośrodków zajmujących się informowaniem o Unii Europejskiej, jak np. wspomniane „eurobiblioteki” w Wielkiej Brytanii.²⁷ Można tam znaleźć publikacje Biura Oficjalnych Wydawnictw Wspólnot Europejskich, jak również krajowe wydawnictwa poświęcone integracji europejskiej. Ośrodki te służą także pomocą w dotarciu do dokumentów, których same nie posiadają.

Komisja Europejska współpracuje również z niezależnymi sieciami edukacyjno-informacyjnymi zajmującymi się propagowaniem idei integracji europejskiej, np. z Ruchem Europejskim i z Międzynarodową Federacją Domów Europy.²⁸

c) Serwery informacyjne i telewizja satelitarna

Funkcjonującą od kilku lat nową formą przekazywania informacji o Unii Europejskiej są internetowe serwery informacyjne. Odgrywają one obecnie bardzo ważną rolę w dystrybuowaniu informacji o Unii Europejskiej z tego względu, że jest to tani i szybki sposób docierania do odbiorcy. Serwer taki posiada Komisja Europejska (serwer Europa – <http://europa.eu.int>) oraz wszystkie pozostałe instytucje wspólnotowe. Na stronach tych instytucji można znaleźć coraz więcej pełnych tekstów publikacji i dokumentów wydawanych przez Biuro Oficjalnych Wydawnictw Wspólnot Europejskich. Służą one jednocześnie jako medium komunikowania się obywateli Unii z instytucjami wspólnotowymi. Dobrym tego przykładem jest inicjatywa „Dialogue on Europe”²⁹ zachęcająca obywateli UE do wyrażania swoich opinii w związku

²⁷ *Sources of EU information in the UK* (online), London 2001, url: <http://www.cec.org.uk/info/sources.htm>

²⁸ Por. *General report on the activities of the European Union 1997*, Luxembourg 1998, s.455; *General report on the activities of the European Union 1998*, Luxembourg 1999, s.441; *General report on the activities of the European Union 1999*, Luxembourg 2000, s.431.

²⁹ http://europa.eu.int/comm/igc2000/dialogue/index_en.htm

z reformą instytucjonalną Wspólnot. Najnowszą inicjatywą tego typu jest „Futurum – The future of Europe: debate”.³⁰ Ma ona na celu debatę nad problemami Unii Europejskiej przed Konferencją Międzyrządową w 2004 r.

W celu umożliwienia sprawnego poruszania się po ogromnej liczbie materiałów źródłowych i publikacji Unia Europejska udostępnia również bezpłatnie swoim obywatelom wiele baz danych. Do najbardziej popularnych należą: RAPID, ECLAS i CORDIS.³¹ W ciągu ostatnich lat daje się także zauważyć wyraźną tendencję do bezpłatnego udostępniania informacji prawnych Unii Europejskiej w sposób jak najbardziej przejrzysty i aktualny. Ostatnim osiągnięciem w tej dziedzinie jest otwarcie portalu internetowego EUR-Lex (<http://europa.eu.int/eur-lex/en/index.html>) oraz systematyczne rozszerzanie zakresu informacji przez niego udostępnianej.

Inną formą przekazywania informacji o Unii Europejskiej jest unijny program telewizji satelitarnej „Europe by Satellite” (EbS). Umożliwia on obserwowanie debat, jakie odbywają się w instytucjach wspólnotowych lub z ich udziałem, jak również prezentowanie tą drogą programów dokumentacyjnych na temat UE.³²

d) Prawo dostępu do informacji

Prawo dostępu do informacji gwarantowane przez Unię Europejską jest zdobyczą ostatnich lat. Deklaracja o prawie dostępu do informacji³³ została wprowadzona do traktatów założycielskich Wspólnot Europejskich na mocy Traktatu o Unii Europejskiej. Deklaracja ta dotyczy dostępu do informacji, której autorami są instytucje Wspólnot Europejskich.³⁴ Gwarantuje ona obywatelom Unii szeroki dostęp do informacji na temat działań podejmowanych w ich imieniu przez instytucje wspólnotowe. Rada Unii Europejskiej, realizując postanowienia Traktatu UE dotyczące prawa dostępu do informacji, na mocy własnej decyzji,³⁵ zobowiązała się do udostępniania każdego dokumentu (bez

³⁰ <http://europa.eu.int/futurum>

³¹ Por. też A.Ogonowska, *Wybrane informacje Unii Europejskiej w WWW*, „Przegląd Rządowy”, nr 6/1999, s.148-155.

³² Por. też M.Grabowska, *Europe by Satellite: serwis informacyjny Komisji Europejskiej*, „Przegląd Rządowy”, nr 6/1999, s.156-157.

³³ *Treaty on European Union*, Luxembourg 1992, s.229.

³⁴ Na marginesie można wspomnieć, że obok postanowień nakładających obowiązki informacyjne na instytucje wspólnotowe, w prawie wspólnotowym możemy znaleźć dwie dyrektywy nakładające obowiązki informacyjne na organy administracji publicznej w państwach członkowskich Unii Europejskiej. Jedna z nich dotyczy informacji o spółkach (dyrektywa 68/151/EEC), druga natomiast informacji o środowisku naturalnym (dyrektywa 90/313/EEC).

³⁵ *Council decision of 20 December 1993 on public access to Council documents*. 93/731/EC, „Official Journal”, L 340/1993, s.43-44; poprawka: *Council decision of 6 December 1996*

względu na nośnik), jaki jest w jej posiadaniu. Podobnie postąpiła Komisja Europejska.³⁶

Warunkiem uzyskania informacji jest złożenie prośby na piśmie do odpowiedniej komórki Rady Unii Europejskiej lub Komisji Europejskiej i pokrycie kosztów kopii³⁷ tych dokumentów. Wyjątkiem od tej reguły są dokumenty, których ujawnianie zagraża bezpieczeństwu publicznemu lub ochronie prywatności, wpłynęłoby na stosunki międzynarodowe lub na stabilność pieniądza. Zasada ta również nie dotyczy dokumentów sądowych i dokumentów osób, które z racji pełnienia zawodu zobowiązane są do dotrzymywania tajemnicy. Nie ujawniane są również informacje dotyczące ochrony finansów UE oraz interesów handlowych i przemysłowych obywateli Unii.³⁸

W 1997 r. do Rady Unii Europejskiej i Komisji Europejskiej dołączyły: Parlament Europejski,³⁹ Europejski Bank Inwestycyjny,⁴⁰ Europejska Agencja Środowiskowa,⁴¹ Komitet Regionów,⁴² Komitet Ekonomiczno-Społeczny⁴³ i Europejska Fundacja Szkoleń.⁴⁴ Instytucje te zobowiązały się udostępnić wszystkim zainteresowanym swoje niepublikowane dokumenty, niechronione tajemnicą.⁴⁵

amending decision 93/731/EC on public access to Council documents. 96/705/EC, ECSC, Euratom, „Official Journal”, L 325/1996, s.19.

³⁶ *Commission decision of 8 February 1994 on public access to Commission documents. 94/90/ECSC, EC, Euratom, „Official Journal”, L 46/1994, s.58-61.*

³⁷ *Decision of the Secretary-General of the Council of 27 February 1996 relating to fees in the context of public access to Council documents, „Official Journal”, C 74/1996, s.3; Commission decision of 19 September 1996 amending decision 94/90/ECSC, EC, Euratom of 8 February 1994 on public access to Commission documents. 96/567/EC, ECSC, Euratom, „Official Journal”, L 247/1996, s.45.*

³⁸ W przypadku informacji, której instytucje Wspólnot Europejskich mają prawo żądać od państw członkowskich lub poszczególnych osób prawnych lub fizycznych, zwykle odnośne akty prawne regulują również dostęp osób trzecich do poufnych informacji tych podmiotów przekazywanych instytucjom wspólnotowym, np. w przypadku notyfikacji zamiaru dokonania fuzji przedsiębiorstw i możliwości kontroli tych przedsiębiorstw przez Komisję Europejską.

³⁹ *European Parliament decision of 10 July 1997 on public access to European Parliament documents, „Official Journal”, L 263/1997, s.27-29.*

⁴⁰ *Rules on public access to documents adopted by the Bank's Management Committee on 26 March 1997, „Official Journal”, C 243/1997, s.13-15.*

⁴¹ *Decision of 21 March 1997 on public access to European Environment Agency documents, „Official Journal”, C 282/1997, s.5-9.*

⁴² *Decision of the Committee of the Regions of 17 September 1997 concerning public access to documents of the Committee of Regions, „Official Journal”, L 351/1997, s.70-71.*

⁴³ *Economic and Social Committee decision on public access to ESC documents, „Official Journal”, L 339/1997, s.18.*

⁴⁴ *Decision of the Governing Board on public access to European Training Foundation, „Official Journal”, C 369/1997, s.10-11.*

⁴⁵ W styczniu 2000 r. Komisja Europejska przedstawiła projekt rozporządzenia, które miało ujednotlić zasady dostępu do dokumentów Komisji Europejskiej, Parlamentu Europejskiego

Najnowsze postanowienia dotyczące dostępu do dokumentów instytucji Wspólnot Europejskich przyniósł Traktat Amsterdamski⁴⁶ podpisany w 1997 r. Wprowadza on do Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską nowy art. 255 oraz nową deklarację państw członkowskich. W dziedzinie dostępności do dokumentów instytucji wspólnotowych ustalono prawo dostępu do dokumentów Parlamentu Europejskiego, Rady Unii Europejskiej i Komisji Europejskiej (art. 255) dla każdego obywatela UE oraz dla każdej osoby fizycznej lub prawnej mającej stałe miejsce pobytu lub zarejestrowaną siedzibę w Unii. Prawo to potwierdziła Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej.⁴⁷ Dotyczy ono nie tylko zagadnień gospodarczych, ale również tych odnoszących się do Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa [art. 28 (1) znowelizowanego Traktatu UE] oraz współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych [art. 41 (1)]. Rada Unii Europejskiej powinna w przeciągu dwóch lat od daty wejścia w życie tego Traktatu ustalić ogólne zasady dostępu do dokumentów tych instytucji, a każda z wyżej wymienionych instytucji powinna przygotować regulamin postępowania w tej dziedzinie.⁴⁸ Państwa członkowskie zastrzegły sobie jednak prawo decydowania o ujawnieniu lub utajnieniu dokumentów, których są autorami.

W nowej deklaracji⁴⁹ państwa te zgadzają się na to, aby prawo dostępu do informacji, będących w posiadaniu Parlamentu Europejskiego, Rady Unii Europejskiej oraz Komisji Europejskiej, dotyczyło również tych sytuacji, w których wyżej wymienione instytucje działają w imieniu Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali oraz Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej.

Oddzielnie normowany jest dostęp do archiwów Wspólnot Europejskich, tzn. miejsc przechowywania oficjalnych dokumentów instytucji Wspólnot Europejskich.⁵⁰ W 1984 r. Komisja Europejska w imieniu wszystkich instytucji

i Rady Unii Europejskiej. Rozporządzenie to ma zastąpić decyzje tych instytucji w tej dziedzinie (por. *Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council regarding public access to European Parliament, Council and Commission documents*, COM(2000) 30/2 final), Luxembourg 2000, s.12.

⁴⁶ *Dokumenty europejskie*, t. 3: *Traktat o Unii Europejskiej, Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską w wersji Traktatu Amsterdamskiego*, oprac. A.Przyborowska-Klimczak, E.Skrzydło-Tefelska, Lublin 1999, s.347.

⁴⁷ *Charter of fundamental rights of the European Union*, Luxembourg 2000, s.15.

⁴⁸ Por. *Proposal for a regulation of the Parliament and the Council regarding public access to European Parliament, Council and Commission documents*, COM(00) 30 final, Luxembourg 2000, s.12.

⁴⁹ *Declaration on the provision relating to transparency, access to documents and the fight against fraud*, w: *Treaty of Amsterdam amending the Treaty on European Union, the treaties establishing the European Communities and certain related acts*, Luxembourg 1997, s.40.

⁵⁰ *Council regulation (EEC, Euratom) no. 354/83 of 1 February 1983 concerning the opening to the public of the historical archives of the European Economic Community and the European Atomic Energy Community*, „Official Journal”, L 43/1983, s.1-3; *Commission decision no.*

WE zawarła umowę z Europejskim Instytutem Uniwersyteckim (European University Institute), mieszczącym się we Florencji, o utworzeniu archiwum wspólnotowego.⁵¹ Archiwum to powstało w 1985 r. i sukcesywnie uzupełnia swoje zasoby o dokumenty oficjalne Wspólnot od 1952 r. Kopie dokumentów przechowywanych w tym archiwum są dostępne dla publiczności po 30 latach od ich sporządzenia. Jeżeli znajdują się tam informacje dotyczące interesów handlowych lub przemysłowych obywateli UE, to zasady ujawniania tego rodzaju dokumentów reguluje decyzja Komisji Europejskiej nr 89/196.⁵² Zgodnie z nią, w przypadku braku wyraźnego sprzeciwu osoby lub przedsiębiorstwa, których te informacje dotyczą, archiwum może udostępniać dokumenty. Decyzja przewiduje odpowiednią procedurę zwrócenia się do zainteresowanych stron o wniesienie ewentualnego sprzeciwu.

Nową formą udostępniania informacji o dokumentach archiwalnych Wspólnot Europejskich, w stosunku do których okres ochrony już minął, jest baza ARCHISplus.⁵³ Zawiera ona jak na razie informacje o dokumentach Wysokiej Władzy Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali z lat 1951-1969. W przyszłości planuje się jej uzupełnianie o informacje o dokumentach Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej oraz Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej.

e) Program PRINCE

Program PRINCE (PRogramme d'INformation des Citoyens Européens) jest programem informacyjnym, którego adresatami są obywatele Unii Europejskiej. Stanowi ważny element polityki informacyjnej Komisji Europejskiej. Jego zadaniem jest ogniskowanie działań informacyjnych na priorytetowych zagadnieniach integracji europejskiej. Działania realizowane w ramach programu PRINCE przybierają często formę kampanii informacyjnych wykorzystujących wszystkie dostępne Komisji Europejskiej narzędzia informacyjne (współpraca międzyinstytucjonalna, z państwami członkowskimi oraz organizacjami społecznymi). Duży nacisk kładzie się na to, aby podejmowane w tym zakresie akcje miały formę działań zdecentralizowanych, realizowanych jak najbliżej środowisk, do których są kierowane.

Do ostatnich inicjatyw realizowanych w ramach tego programu należą:

- Citizen first,

359/83/ECSC of 8 February 1983 concerning the opening to the public of the historical archives of the European Coal and Steel Community, „Official Journal”, L 43/1983, s.14-15.

⁵¹ *Guide to the archives of member states' foreign ministries and European Union institutions*, Luxembourg 1996, s.96.

⁵² *Commission decision of 3 March 1989 laying down detailed rules for the declassification of documents covered by professional or business secrecy. 89/196/EEC, Euratom, ECSC*, „Official Journal”, L 73/1989, s.52.

⁵³ http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/archisplus/htdocs/en/htm/home.htm

- Building Europe Together,
- Europe Direct.

Inicjatywy te są powiązane z uchwaleniem i wejściem w życie Traktatu Amsterdamskiego. Równolegle realizowana jest odrębna inicjatywa mająca na celu popularyzację nowej wspólnej europejskiej waluty euro (The euro, a currency for Europe?).

Wprowadzenie do rozliczeń finansowych, a w przyszłości wprowadzenie do obiegu nowej waluty stanowi ostatni i decydujący etap tworzenia unii walutowej. Wprowadzenie euro jest zaliczane obecnie do priorytetowych zagadnień całej Unii Europejskiej, ponieważ jego niepowodzenie mogłoby na wiele lat zahamować proces integracji europejskiej. Z tym większą uwagą i starannością Komisja Europejska przygotowała odpowiednią strategię informacyjną.⁵⁴ Zakłada ona aktywną współpracę państw członkowskich, Parlamentu Europejskiego i Komisji Europejskiej oraz prywatnych spółek na zasadach subsydiarności i partnerstwa. Nie została również pominięta rola, jaką mogą odegrać w tych działaniach stowarzyszenia zawodowe i branżowe oraz ośrodki euro-info.

Współpraca Komisji Europejskiej i Parlamentu Europejskiego z państwami członkowskimi ma na celu decentralizację działań informacyjnych, dystrybucję informacji na poziomie lokalnym, jak również wykorzystanie krajowych struktur i tradycji informowania. W działaniach informacyjnych wykorzystuje się nowoczesne technologie takie, jak: Internet, CD-ROM-y, dyskietki oraz tradycyjne: broszury, radio, telewizję, bezpłatne linie telefoniczne, a także specjalne miejsca i okazje promocji euro, np. wystawy, infobusy, imprezy sportowe itp.

Działania informacyjne Komisji Europejskiej na temat euro obejmują: dostarczanie podstawowych informacji, pomoc techniczną w ich rozpowszechnianiu, udział w programach informacyjnych państw członkowskich, ułatwianie kontaktu i wymianę informacji pomiędzy tymi państwami, jak również zachęcanie i udział w inicjatywach transgranicznych, w które zaangażowane są także kraje nie należące do Unii Europejskiej.

Działania promujące euro skierowane są przede wszystkim do instytucji finansowych, przedsiębiorstw (w tym małych i średnich), władz lokalnych i regionalnych, urzędników państwowych (na każdym szczeblu organizacji państwa) i unijnych, reprezentantów pochodzących z wyborów oraz całości społeczeństwa, tzn. konsumentów, ludzi aktywnych zawodowo, emerytów i rencistów, kobiet i młodzieży. Specyfika promocji euro zakłada nie tylko uzyskanie przez ogół społeczeństwa podstawowych wiadomości o nowej walucie, ale również informacji praktycznych, umożliwiających sprawne posługiwanie

⁵⁴ *Communication from the Commission on the information strategy for the euro*, COM(98) 39 final, Luxembourg 1998, s.34.

się tym środkiem płatniczym. Oddzielny problem stanowią państwa członkowskie, które w pierwszym okresie nie weszły do strefy euro (Wielka Brytania, Szwecja, Dania i Grecja, z których ta ostatnia przystąpiła do „Eurolandu” 1 stycznia 2001 r.). Zdecydowano, że ze względu na ich powiązania z innymi państwami członkowskimi, obejmie je ta sama kampania informacyjna.

Odrębne zagadnienie stanowi promocja euro poza Unią Europejską. Ma to szczególne znaczenie ze względu na kontakty handlowe Unii z państwami trzecimi. Kampanie informacyjne Komisji Europejskiej i państw członkowskich w tym zakresie skierowane są przede wszystkim do międzynarodowych centrów finansowych, zwłaszcza takich, jak: Nowy Jork, Tokio, Toronto, Chicago, Hongkong czy Singapur, jak również do państw kandydujących do członkostwa w UE, państw basenu Morza Śródziemnego oraz krajów, z którymi Unia prowadzi znaczącą wymianę handlową.

Brak wyraźnej postawy prawnej programu PRINCE, a zarazem konsekwencja, z jaką w kilku ostatnich unijnych budżetach (od 1996 r. pozycja B3-306) przeznaczono nań fundusze dowodzi, że Unia Europejska potrzebuje jasno sformułowanej polityki informacyjnej. Należy mieć nadzieję, że działania Komisji Europejskiej wkrótce zapełnią tę lukę.

4. Informowanie o rozszerzeniu

Najnowszym wyzwaniem informacyjnym, przed którym stoją zarówno państwa członkowskie Unii Europejskiej, jak i państwa do niej kandydujące, jest rozszerzenie na Wschód. Jak wynika z sondaży opinii publicznej, obywatele państw członkowskich w mniejszości popierają kolejne rozszerzenie,⁵⁵ a poparcie dla przystąpienia do Unii Europejskiej w państwach kandydujących w ostatnich latach spada. Z tego powodu Komisja Europejska ogłosiła 11 maja 2000 r. „Strategię informowania o rozszerzeniu” („A Communication Strategy for Enlargement”),⁵⁶ w której przewidziano działania informacyjne na lata 2000-2006. Strategia zakłada następujące cele w stosunku do obywateli Unii Europejskiej: poinformowanie o powodach kolejnego rozszerzenia i o jego konsekwencjach, promowanie dialogu pomiędzy społeczeństwem a politykami na temat wszystkich aspektów rozszerzenia oraz prezentacja poszczególnych krajów kandydujących. Natomiast w państwach starających się o członkostwo wyznaczono następujące priorytety: zwiększenie wiedzy o Unii Europejskiej, wyjaśnienie skutków przystąpienia oraz zwrócenie uwagi na związek przygotowań do członkostwa z przebiegiem negocjacji akcesyjnych.

⁵⁵ Por. *Enlargement*, „Eurobarometer”, no 51/1999, s.72-75.

⁵⁶ *A communication strategy for enlargement*, „Enlargement Weekly” (online), 12 May 2000, url: <http://europa.eu.int/comm/enlargement/docs/weekly_1205.htm>; *EU Commission launches a comprehensive communication strategy on enlargement* (online), RAPID 2000, IP/00/464.

W strategii tej, tak jak w większości poprzednich akcji informacyjnych, położono nacisk na działania zdecentralizowane. Kampanie informacyjne w państwach członkowskich mają być realizowane w ramach programu PRINCE, a w państwach kandydujących w ramach programów PHARE i MEDA.⁵⁷ Na działania te przeznaczono łączną kwotę 147 mln euro.

5. Kampanie informacyjne skierowane poza Unię Europejską

Podstawowym zadaniem polityki informacyjnej Unii Europejskiej jest informowanie obywateli Unii o działaniach podejmowanych przez instytucje wspólnotowe w ich imieniu. Oprócz tego Komisja Europejska prowadzi kampanię promocyjną Unii poza terytorium państw członkowskich (przykładem może być omówiona wyżej strategia informowania o euro). Obszarami szczególnie intensywnie poddawanych akcjom promocyjnym są państwa kandydujące do członkostwa. Realizowane w nich polityki informacyjne mają na celu popularyzację wiedzy o integracji europejskiej oraz o spodziewanych korzyściach i zagrożeniach związanych z członkostwem w Unii Europejskiej. Komisja Europejska, zdając sobie sprawę z wyzwań – także informacyjnych – wobec których stają państwa kandydujące, przychodzi im z pomocą. Miejscowe Przedstawicielstwa Komisji dysponują zwykle wydzielonymi budżetami na działania informacyjne, jak również podejmują się tłumaczeń oraz dystrybucji materiałów informacyjnych. Organizują także odpowiadające specyfice danego kraju kampanie informacyjne. Państwa kandydujące mogą ponadto starać się o rozmieszczenie unijnych ośrodków informacji na ich terytorium.

⁵⁷ Council regulation (EC) no 1488/96 of 23 July 1996 on financial and technical measures to accompany (MEDA) the reform of economic and social structures in the framework of the Euro-Mediterranean partnership (MEDA), „Official Journal”, L 189/1996, s.1-9.